

'Verkiezingscampagnes vaak grillig'

De verkiezingscampagne van 2012 is niet de eerste met een onvoorspelbaar of zelfs verrassend verloop.

Aan de hand van voorbeelden uit het verleden laat Bert van den Braak, onderzoeker bij het Parlementair Documentatiecentrum, zien dat campagnes een eigen dynamiek hebben. Met name wijst hij op de verkiezingen van 1986 (het CDA-van-Lubbers toch de grootste), 2002 (Balkenende verraste) en 2010 (winst voor Wilders).

'De geschiedenis laat zien dat de uitkomst van peilingen soms flink afwijkt van de uiteindelijke uitkomst', schrijft Van den Braak. 'Dat komt vooral omdat een behoorlijk deel van de kiezers pas in het stemhokje een definitieve keus maakt. Die kan afwijken van wat eerder tegen opiniepeilers is gezegd.'

Omkeringen tijdens de verkiezingsstrijd - zoals dit jaar in de verhouding tussen SP en PvdA - zijn ook eerder voorgekomen. 'Soms kantelde het beeld, zoals nu, enkele weken voor de verkiezingsdag. Het kwam ook voor dat de omkering in de laatste dagen of zelfs op de verkiezingsdag plaatsvond. Zelfs de opiniepeilers werden dan verrast.'

[Lees verder >](#)

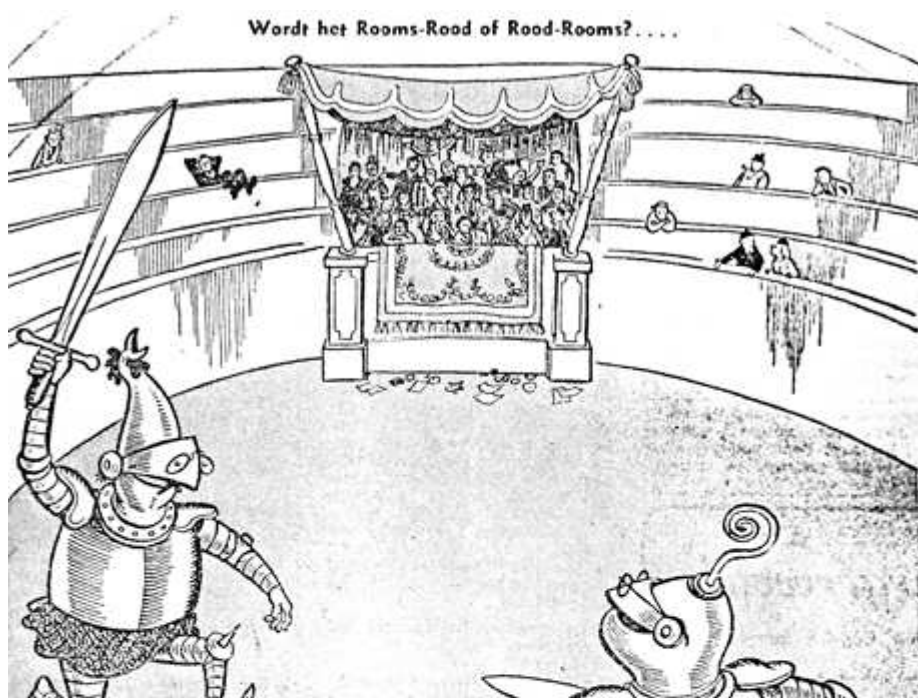
Op de valreep

Hoe een verkiezingscampagne op de valreep alsnog te winnen? Soms doen politieke partijen een verrassende zet. Zoals de PvdA in 2003.

[Lees verder >](#)

In de arena

Cartoon

Partners

'Want wat ze hier ook zeggen, na 12 september liggen ze met elkaar in bed met kereltje Pechtold ertussen.'

PVV-lijsttrekker Wilders in het EenVandaag-debat gisteren over Samsom en Rutte.

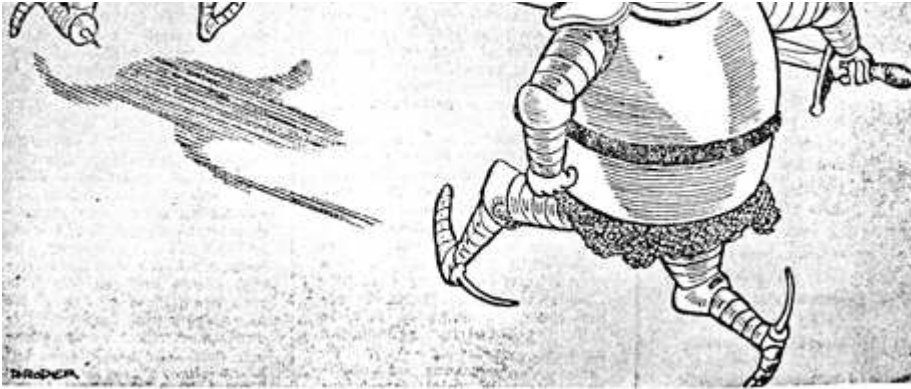
Opmerkelijke verkiezingsacties in het verleden:

- [Treub](#)
1918: 22-stedentocht
- [Colijn](#)
1937: 40 verkiezingsredes en gebruik vliegtuig
- [Drees](#)
1956: persoonlijk kaartje aan de kiezers
- [Vondeling](#)
in 1972: fietstocht van Groningen naar Zeeland
- [Brinkman](#)
in 1994: bustocht door het land

Grootste zetelverlies

- PvdA 2002: 24
- VVD 2002: 23
- CDA 1994: 20
- CDA 2010: 20
- LPF 2003: 18

Grootste winnaars

... strijd op leven en dood voor lege trib

'Wordt het Rooms-Rood of Rood-Rooms?' Meer dan 50 jaar geleden, in 1956, stond de verkiezingscampagne in het teken van een 'titanenstrijd' tussen de PvdA van de 'oude' Drees en de KVP van Romme. Maar ondanks al het luidruchtige geschermsel verwachtte iedereen in Den Haag dat de twee partijen na de verkiezingen gewoon zouden doorregeren. Zoals wel vaker kemphanen naast elkaar zitting nemen in een nieuw kabinet. In het blad Burgerrecht verscheen op 12 mei een spottende tekening: 'Strijd op leven en dood voor lege tribunes', gesigneerd door Brodier.

De PvdA won - en werd de grootste partij. Er kwam, inderdaad, een nieuw kabinet waarvan Rood-Rooms de spil vormde: Drees' vierde en laatste kabinet.

De Hofvijver op verkiezingstournee

Dit is het vierde verkiezingsnummer van De Hofvijver. Tot 13 september, de dag na de verkiezingen, zullen een paar keer per week korte, actuele 'verkiezingsnummers' verschijnen.

[Lees verder >](#)

Parlement.com

[Kiezers](#)
[Partijen](#)
[Tweede Kamer](#)
[Eerste Kamer](#)
[Regering](#)
[Polder](#)
[Europa](#)

Europa-Nu.nl

[Praktisch Europa](#)
[Europa in de wereld](#)
[Nederland en Europa](#)
[Hot Issues](#)
[Beleid en toekomst](#)
[Wie doet wat](#)
[Wat komt eraan](#)

- LPF 2002: 26
- PvdA 2003: 23
- SP 2006: 16
- PVV 2010: 15
- D66 1994: 12

Grootste aantal verschoven zetels

- 2002: 46
- 1994 en 2010: 34
- 2006: 31
- 1998: 25
- 2003: 24
- 1971 en 1972: 20

Hoogste aantal gekozen partijen

- 1971: 14
- 1972: 14
- 1982: 12
- 1994: 12
- 1967: 11

Colofon

De Hofvijver is een uitgave van het Montesquieu Instituut en zijn partners.

[lees verder](#)

Aan- en afmelden

[Hier](#) kunt u zich aanmelden voor deze nieuwsbrief.

Montesquieu-Instituut.nl

[Het instituut](#)
[Onderzoek](#)
[Onderwijs](#)
[Valorisatie](#)
[Publicaties](#)
[Europa](#)
[Nederland](#)